

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta

Strategiset tavoitteet vuosille 2024 - 2026

Yleisenä tavoitteena on tuottaa ja toteuttaa kuntalaisille ajanmukaiset varhaiskasvatus-, perusopetus- ja hyvinvointipalvelut lähellä asukkaita.

Tavoitteena on kunnan strategian mukaisesti kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen. Sivistystoimen palvelut tuotetaan tarkoituksenmukaisesti ja taloudellisesti.

Kunnan elinvoimaisuuden sekä asukkaiden aktiivisuuden ja yhteisöllisyyden edistäminen ”yhessä tehen” on keskeistä kaikkien sivistystoimen palvelujen järjestämisessä. Hyvinvoinnin edistämisessä on tärkeällä sijalla myös moniammatillinen yhteistyö.

2.1 Sivistystoimen hallinto

Sivistystoimen hallinnon tehtävänä on mahdollistaa sivistystoimen palvelujen tuottaminen lähellä asukkaita kustannustehokkaasti. Sivistystoimen hallinto vastaa toiminnan suunnittelusta ja koordinoinnista sekä osallistuu kunnan kokonaisvaltaiseen kehittämiseen yhteistyössä seudullisesti ja muiden toimijoiden kanssa. Sivistystoimenjohtajan tehtävät on jaettu toimialueittain rehtorille ja hallintojohtajalle. Rehtori vastaa perusopetuksesta ja varhaiskasvatuksesta. Hallintojohtajan vastuulla on kirjasto, vapaa-aika, liikunta, kulttuuri, vapaa sivistystyö ja nuorisotyö.

Toimialan suunnitelman yleisperusteet ja kehitysnäkymät 2024–2026

Sivistystoimen hallinto			
Strategiset tavoitteet vuosille 2024 - 2026			
Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutahot ja resurssit	Arviointimittarit ja vertailu
Toimivat ja ajanmukaiset palvelut	Henkilöstön koulutus ja esimiestyön tukeminen	Toimialajohtajat, osastopäälliköt, johtoryhmä	Arviointikyselyjen toteuttaminen eri toimialoilla
Taloudelliset rakenteet ja toimintamallit	Taloussuunnitelman toteuttaminen	Toimialajohtajat, osastopäälliköt, johtoryhmä	Osavuosikatsaukset/ vertailu talousarvioon

2.2 Varhaiskasvatus ja esiopetus

Varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, oppimista ja hyvinvointia yhdessä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatusta toteutetaan valtakunnallisten säädösten, Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden ja Hartolan linjausten mukaisesti.

Varhaiskasvatusta järjestetään päiväkotitilaisuuksissa ja perhepäiväkotitilaisuuksissa Onnimannissa. Vuorohoito järjestetään Onnimannissa. Varhaiskasvatuspaikkoja on riittävästi ja varhaiskasvatuksen tarpeeseen on kyetty reagoimaan nopeasti. Esiopetuksella tarkoitetaan kuusivuotiaille tarjottavaa maksutonta perusopetuslain määrittelemää ja esiopetuksen opetussuunnitelman mukaista opetusta. Esiopetusta järjestetään päiväkotitilaisuuksissa.

Laadukasta varhaiskasvatusta ei ole ilman riittävää, koulutettua ja hyvinvoivaa henkilöstöä. Valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksesta (753/2018) määrittelee henkilöstön mitoituksen. Varhaiskasvatustalain (540/2018) 1.8.2021 tehdyn muutoksen mukaan henkilömitoituksesta poikkeaminen ei ole mahdollista henkilöstön poissaoloista johtuvista syistä. Mitoituksessa on otettava huomioon myös lasten tuen tarve henkilöstömäärään nähden.

Varhaiskasvatuksen tiloissa syksyllä 2023 toimii 51 lasta ja 14 varhaiskasvatuksen työntekijää, sekä Vantussa 1 yhdistelmätyöntekijä. Tällä hetkellä varhaiskasvatuksen piirissä on 37 1–5 -vuotiasta lasta. Sen lisäksi esiopetuksessa on 14 esioppilasta, joista 11 osallistuu esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen aamuisin ja/tai iltapäivisin.

Vaikka lasten määrä vähenee, työn määrä ja vaatimus ovat lisääntyneet. Monet varhaiskasvatusuudistukset ja uudet vaatimukset sekä jatkuva kouluttautumistarve aiheuttavat ikääntyvälle henkilöstölle työn kuormittavuutta. Varhaiskasvatuksessa korostuu ikäjohtaminen, henkilöstön työ- ja toimintakyvyn, jaksamisen ja työstä palautumisen tukeminen. Työhyvinvointia tuetaan kehittämissuunnitelman mukaisesti mm. avoimella ja innostavalla toimintakulttuurilla, selkeillä palaverirakenteilla, oikea-aikaisella tiedottamisella, asioiden ennakoinnilla ja suunnitelmallisuudella.

Henkilöstön rekrytointi voi olla haasteellista tulevaisuudessa. Lähivuosina henkilöstöä siirtyy eläkkeelle ja uusien työntekijöiden rekrytoinnissa on saatavuuden lisäksi otettava huomioon varhaiskasvatuslaissa määritelty henkilöstön kelpoisuus ja rakenne. Hartolan varhaiskasvatuksen imagoa, näkyvyyttä ja houkuttavuutta nostetaan ja tehdään aktiivisesti ja monipuolisesti näkyväksi erilaisissa medioissa mm. Instagramissa.

Varhaiskasvatuksen laadulliset tavoitteet luodaan seudullisen kyselyn tuloksiin perustuen. Varhaiskasvatuksen laadunarviointijärjestelmä Valssi otetaan käyttöön loppusyksystä 2023. Valssin avulla arvioidaan ja kehitetään varhaiskasvatuksen laatua vuosittain. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa laaditaan toiminnallisesti ja prosessi on jatkuva v.2025 saakka.

Jokainen lapsi on oikeutettu saamaan oikea-aikaista tukea kehitykseensä ja oppimiseensa. Varhaiskasvatuksen henkilöstön tukena toimii monialainen Lasten Kuntoutustyöryhmä LaKu / esiopetuksessa Opiskeluhoitoryhmä OHR.

Esiopetuksen opiskeluhoitoa toteutetaan opiskeluhoitosuunnitelman mukaisesti. Varhaiskasvatusikäisten lasten monialainen kuntoutustyöryhmä kokoontuu säännöllisesti. Opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt 20 000 € valtion erityisavustuksen varhaiskasvatuksen koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviin toimenpiteisiin varhaiskasvatuksen erityisopettajan palkkaamiseksi. Myönnetyn avustuksen käyttöaika 31.12.2024 saakka. Hankerahalle haetaan jatkoa. Varhaiskasvatuksen erityisopettajaresurssilla mahdollistetaan ja varmistetaan henkilöstön osaaminen ja lapsen oikeus saada oikea-aikaisesti yleistä, tehostettua tai erityistä tukea. Tukitoimet voivat olla pedagogisia, rakenteellisia tai hoidollisia. Tuen järjestämisen lähtökohtana ovat lapsen vahvuudet sekä oppimiseen, kehitykseen ja hyvinvointiin liittyvät tarpeet.

Strategiset tavoitteet vuosille 2024–2026

Hartolan varhaiskasvatuksen toimintasuunnitelma

Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutahot ja resurssit	Arviointimittarit ja vertailu
Työntekijöiden työtyytyväisyyden säilyttäminen	Yhteistyön lisääminen yksiköiden välillä: -Yhteiset henkilöstöpalaverit viikoittain -Yhteiset palaverit päivystävän henkilöstön kanssa ennen päivystyksiä / lomia -yhteishengen ja yhteenkuuluvuudentunteen lisääminen (yhteistyötä arjessa esim. toiminnan suunnittelua, yhteisiä tapahtumia, aikaa keskustelulle, yhteiset arvot ja tavoitteet, koko työyhteisön turvallinen ja positiivinen ilmapiiri) Voimavarat kohdata muutoksia ja haasteita: -kiireettömyys: asioiden ennakointi ja kalenterointi, selkeä ja suunnitelmallinen viestintä ja tiedonkulku esim. tiimipalaverien suunnittelu, selkeät sovitut ja kirjatut toimenkuvat / tehtävänjako ja vastuut -työstä palautuminen: avoin ja ratkaisukeskeinen keskustelukulttuuri Lähiesihenkilötyö: -aikaa kohdata ja keskustella: kiireettömyys, avoimuus, esihenkilö mukaan tiimipalaveriin -välitöntä ja jatkuvaa palautetta onnistumisista -oikeudenmukaisuus: johtamistapa, tasa-arvo kaikessa toiminnassa -innostava ja kannustava toimintakulttuuri: esihenkilö luo toimintakulttuurin yhdessä koko henkilöstön kanssa	Varhaiskasvatuspäällikkö ja henkilöstö	Työtyytyväisyyskysely Kehityskeskustelut Työyhteisön kehittämissuunnitelma Työpaikkaselvitys

Varhaiskasvatuksen laadullisten tavoitteiden toteutuminen	Digi kasvatuksen lisääminen -vahvistetaan lasten digitaalista osaamista, jota tarvitaan ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa sekä yhteiskunnassa toimimisessa ja oppimisessa. Henkilöstö tutkii ja havainnoi digitaalisuuden ilmenemistä arjessa yhdessä lasten kanssa. Digitaalisia välineitä, sovelluksia ja ympäristöjä hyödynnetään muun muassa dokumentoinnissa, leikeissä, vuorovaikutuksessa, peleissä, tutkimisessa, liikkumisessa sekä taiteellisessa kokemisessa ja tuottamisessa. Lapsille tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella, kokeilla ja tuottaa sisältöjä itse ja yhdessä muiden lasten kanssa digitaalisia välineitä hyödyntäen. Edistetään lasten luovan ajattelun ja yhteistoiminnan taitoja sekä monilukutaitoa. Digitaalinen oppimisympäristö käsittää erilaiset opetuksessa ja varhaiskasvatuksessa käytettävät sovellukset ja ohjelmistot. Lapsia ohjataan myös digitaalisten ympäristöjen monipuoliseen, vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön.	Varhaiskasvatuspäällikkö ja henkilöstö, digi-vastaava	Seudullinen kysely Valssi laadunarviointijärjestelmä Vopeka kysely
	Lasten osallisuuden kokemusten lisääminen - lapsi saa aidon kokemuksen olla osa ryhmää ja yhteisöä sekä siinä tapahtuvaa vuorovaikutusta lapsen omista lähtökohdista käsin. Lapsilla on mahdollisuus vaikuttaa omaan elämäänsä liittyviin asioihin sekä tulla ymmärretyksi ja hyväksytyksi omana itsenään. Lasten osallisuuden tukeminen vaatii	Varhaiskasvatuspäällikkö ja henkilöstö	Seudullinen kysely

	tietoisia tekoja sekä henkilöstön ohjausta ja tukea. Toiminnallisen tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnittelun toteuttaminen -tarkastellaan ja kehitetään varhaiskasvatuksen toimintaa laatimalla suunnitelma yhdessä henkilöstön kanssa. Lapsilla mahdollisuus ja oikeus osallistua suunnitelman prosessin omaiseen laatimiseen. Lasten osallisuus toteutetaan huomioiden sekä lapsen ikä että kehitys. -Tasa-arvolain mukaan toiminnallisessa tasa-arvosuunnitelmassa kiinnitetään erityisesti huomiota vuorovaikutukseen, ohjaukseen, lasten osallisuuteen, materiaaleihin, huoltajien kohtaamiseen sekä seksuaalisen häirinnän ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen. - Yhdenvertaisuuslain mukaan arvioidaan miten toiminta vaikuttaa eri väestöryhmiin, miten yhdenvertaisuus toteutuu omassa toiminnassa ja ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin edistääksemme yhdenvertaisuuden toteutumista. -Toiminnallinen yhdenvertaisuussuunnitelma on toimipaikkakohtainen ja laaditaan yhdessä henkilöstön kanssa. Lapsilla ja huoltajilla mahdollisuus tulla kuulluksi edistämistoimenpiteistä. -Yhdenvertaisuuden toteutumisen arvioinnin tulokset ja edistämisen toimenpiteet kirjataan yhdenvertaisuussuunnitelmaan ja ne uudistetaan määräajoin.	Varhaiskasvatuspäällikkö ja henkilöstö	Tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman arviointi 3v välein
--	--	---	---

Varhaiskasvatuksen arvioinnin kehittäminen	Valssi arviointijärjestelmän käyttöönotto -monilukutaito, digitaalinen osaaminen ja mediakasvatus -arviointityökalun tuloksista nousevat kehittämiskohteet -henkilöstön digikasvatus-taitojen kehittäminen Vopeka -kyselyn tulosten pohjalta	Varhaiskasvatuspäällikkö ja henkilöstö, digi-vastaava	Valssi laadunarviointijärjestelmä Vopeka -kysely
Hartolan varhaiskasvatuksen näkyväksi tekeminen	Instagramin käyttöönotto ja sisällön aktiivinen ja monipuolinen tuottaminen	Varhaiskasvatuspäällikkö ja henkilöstö, instagram-vastaava	Instagramin seuraajaluvut ja saatu palaute
Hartolan varhaiskasvatuksen imagon, työnantajakuva ja haluttavuuden lisääminen	Näkyvyyttä erilaisissa medioissa	Varhaiskasvatuspäällikkö ja henkilöstö, lehdistö	Suositteluindeksi (työtyytyväisyyskysely)

Kotihoidon tuki

Kotihoidon tukea myönnetään vanhemmalle tai muulle huoltajalle, jonka alle 3-vuotias lapsi ei ole kunnan järjestämässä varhaiskasvatuksessa (päivähoidossa). Lasta voi hoitaa jompikumpi vanhemmista tai muu hoitaja (esim. sukulainen). 1.8.2017 Hartolan kunta on myöntänyt hakemuksesta kuntalisää.

Lasten kotihoidon tuen kustannukset ja lasten määrä vuosina 2017–2024 sekä varatut määrärahat.

Lasten kotihoidon tuet		
Vuosi	Keskimäärin lapsia/perheitä	Kotihoitotuen määrä
2017	30	104 160 €
2018	33	sis. kuntalisä 119 340 €
2018 Kuntalisä	9	18 840 €
2019	28	sis. kuntalisä 104 042 €
2019 Kuntalisä	5	12 210 €
2020	29	sis. kuntalisä 119 840 €
2020 Kuntalisä	5	11 220 €
2021	lapsia 25	sis. kuntalisä 152 000 €
2021 Kuntalisä	lapsia 24	10 000 €
2022	lapsia 24	sis. kuntalisä 132 000 €
2022 Kuntalisä	lapsia 11	24 000 €
2023		sis. kuntalisä 132 000 €
2023 Kuntalisä		24 000 €

2024		sis. kuntalisä 105 000 €
2024 Kuntalisä		12 000 €

2.3 Perusopetus

Perusopetuksen 1.- 9. luokkien oppilasmäärä 20.9.2023 on ennätyksellisen alhainen, 133 oppilasta. Oppilasmäärä nousee ennusteen mukaan n. 4% suunnitelmakaudella.

Perusopetuksessa noudatetaan valtakunnallista opetussuunnitelmaa (2016), jossa korostuu oppilaiden osallisuus, digitalisaation tuomat mahdollisuudet ja laaja-alainen osaaminen. Oppimisen arviointia on uudistettu syksystä 2020 alkaen ja saatu koko maahan yhtenäisemmät arvioinnin periaatteet koulujen ja opettajien arviointityön tueksi. Myös päättöarvioinnin ja 6. luokan lukuvuosiarviointin kriteerit on uudistettu vuosina 21-23. Arviointiuudistuksen myötä pyritään lisäämään arvioinnin yhdenvertaisuutta ja arvosanojen vertailukelpoisuutta.

Opetustoimen strategisena painopisteenä on turvata laadukas esi- ja perusopetus 0–9 luokille ja säilyttää yhtenäiskoulu Hartolan kunnassa. Tämä merkitsee vakinaisten, pätevien opettajien määrän säilyttämistä suhteessa pieniin oppilasryhmäkokoihin. Samalla on huolehdittava riittävästä oppiaineiden valinnaisuudesta huolimatta ikäluokkien pienemisestä. Valinnaisainetarjontaa (erityisesti kieli- ja katsomusaineet) pyritään kartoittamaan ja lisäämään kuntien välistä yhteistyötä. Hartola on mukana lv 23-24 Kuntaliiton Verkostoperuskoulu-hankkeessa osana Päijät-Hämeen pilottia.

Oppivelvollisuuden laajentaminen 18 ikävuoteen ja sen tuoma kunnan valvontavastuu sekä tehostettu henkilökohtainen oppilaanohjaus ja opiskeluhuollon palveluiden vahvistaminen vaativat osaltaan henkilöstö- ja tuntiresursseja. Orpon hallitusohjelman linjausten mukaisesti suunnitelmakauden aikana pyritään perusopetusta parantamaan mm. lisäämällä 2-3 vvh luku- ja kirjoitus- ja laskutaidon opetukseen alakoulussa laajentamatta opetussuunnitelmaa. Nämä lisäykset toteutetaan paikallisin päätöksin esim. jakotunteina. 1.8.2024 astuu voimaan Valtioneuvoston asetus, jossa hallituksen uudistetun kansalliskielistrategian mukaisesti lisätään 1 vvh B1-kieleen (ruotsi) 7. luokalle.

Opetussuunnitelmista lähtöisin oleva varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen digistrategian toteuttaminen vaatii uusien laitteiden hankintaa vuosittain sekä nykyisen laitekannan ja ohjelmistojen ylläpitämistä ja päivittämistä. Koulun digi- ja medialaitteiden ajanmukaisuus ja laitteiden tekninen hallinta sekä digitaidot oppilailla ja henkilöstöllä on jatkuvasti kehittyvä asia. Kasvatuksen ja koulutuksen digistrategia on laadittu palvelemaan tätä tavoitetta. Kasvatuksen ja opetuksen digityöryhmä seuraa, päivittää ja kehittää varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen digistrategiaa ja tvt-opetussuunnitelmaa sekä tekee yhteistyötä seudullisen digikehittämisyhmän kanssa. Lukukaudella 23-24 esi- ja perusopetus on mukana seudullisessa Digitalisaation suuntaviivat 2 jatkohankkeessa ja omana hankkeena toteuttaa OKM:n myöntämän 24 560 euron erityisavustuksella Digitaaliset taidot- kehittämishanketta osana laajempaa Uudet Lukutaidot -kehittämishanketta. Suunnitelmakauden aikana tulee seudullisesti harkittavaksi mahdollinen liittyminen DigiOne palvelukokonaisuuteen. Siinä oppimisen ja koulutuksen järjestelmiä kokoa yhteen valtakunnallinen digitaalinen palvelualusta ja ekosysteemi, jonka avulla parannetaan oppimista ja hyvinvointia sekä tuotetaan tehokkaasti laadukkaita ja helppokäyttöisiä koulutuksen palveluita.

Hartolan Yhtenäiskoulussa erityistä tai tehostettua tukea tarvitsevat oppilaat opiskelevat pääsääntöisesti inklusion periaatteella oman ikäluokkansa yleisopetuksen ryhmässä laaja-alaisten erityisopettajien ja koulunkäynninohjaajien tuella. Lukuvuonna 23-24 erityistä tukea saavia perusopetuksen oppilaita on koulussa 7,5% ja tehostettua tukea saavia oppilaita 20,3 % (yht. 27,8%). Erityisopetus, ohjaus ja opiskeluhoito vaativat myös taloudellista panostusta. Pieni ryhmäkokoa ja koulunkäynninohjaajat ovat inklusion toteuttamisessa ja oppilaiden hyvinvoinnin tukemisessa ensiarvoisen tärkeitä. OKM:n myöntämän tasa-arvohankkeen 26 000 euron avustuksella mahdollistetaan 2. ja 6. luokan jakotunnit lv. 23-24 tukea tarvitsevien oppilaiden oppimisen

turvaamiseksi. Orpon hallitusohjelman linjausten mukaisesti tällä taloussuunnitelmakaudella oppimisen ja koulunkäynnin tukea uudistetaan mm. kolmiportaisen tuen uudistamisella ja opetushenkilöstön hallinnollisen työtaakan keventämisellä. Lisäksi ns. korvamerkityn rahoituksen kautta varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen tasa-arvorahoituksen määrärahasoa vakiinnutetaan. Erityisavustusta koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviin toimenpiteisiin voidaan myöntää valtion talousarviossa osoitetun määrärahan rajoissa ja jatkossa neljäksi vuodeksi kerrallaan.

Hyvinvointialueen uudistuksen myötä opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut ovat siirtyneet hyvinvointialueen hoidettavaksi vuoden -23 alusta. Koronan ”jälkihoidossa” panostetaan tulevaisuuden uskon luomiseen, koulupoissaolojen vähentämiseen sekä koulumotivaation ja hyvinvoinnin lisäämiseen. Toisaalta levottomuudet ja sota Ukrainassa ovat lisänneet uudenlaista huolta huomisesta. Myös yleinen kustannustason nousu, sähkökatkoihin varautumiset sekä kyberturvallisuuden ja ilmastoasioiden uhkakuvat vaikuttavat koulutyöhön. Kasvatuksen ja opetuksen turvallinen arki vuorovaikutussuhteineen on lasten ja nuorten hyvinvoinnissa keskeistä. On tärkeää turvata elämänmyönteiset, yhteisöstä voimaa ammentavat rutiinit ja henkilökunnan ja oppilaiden jaksaminen sekä oppilaiden mahdollisuus oppia ja saada riittävästi ohjausta ja tukea. Tähän tarkoitukseen OKM on myöntänyt 28 000 euron erityisavustuksen esi- ja perusopetuksen COVID-19 vaikutusten tasoittamiseksi vuosille 22-24. Hankeavustusta käytetään koulunkäynninohjaajan palkkaamiseen.

Suunnitelmakaudella 24-26 opetustoimen keskeiset tavoitteet kohdentuvat hyvinvoinnin lisäämiseen, yhdessä tekemiseen ja toiset huomioon ottavaan toimintaan. Uuden koulurakennuksen ja remontoitujen tilojen myötä turvataan kaikille sisäilmaltaan puhtaat, turvalliset ja viihtyisät opiskelu- ja työtilat. Vanhan koulurakennuksen purkutyön jälkeen koulun piha-aluetta ja lähiympäristöä muokataan, maisemoidaan ja rakennetaan toimivaksi ja turvalliseksi välitunti- ja lähiliikunta-alueeksi. Oppilaiden koulutyön sitoutumista edistetään yhdessä tekemisen, aktiivisen osallisuuden ja vaikuttamisen kautta. Oppilaiden läsnäoloa koulussa tuetaan monin tavoin opiskeluhuollon, oppimisen varhaisen tuen, koulunuorisotyön, hyvinvointituntien, tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelun sekä oppilaskunta- ja kerhotoiminnan kautta. Poissaoloihin puututaan entistä tarkemmin ja järjestelmällisemmin mm. seudullisesti yhteisen poissaoloihin puuttumisen mallin pohjalta.

Strategisena painopisteenä on myös henkilöstön hyvinvointi. Taloudellisia resursseja kohdennetaan työyhteisöön ja työhyvinvoinnin kehittämiseen täydennyskoulutuksen, tyhy-toiminnan ja työnohjauksen keinoin.

Strategiset tavoitteet vuosille 2024–2026

Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutahot ja resurssit	Arviointimittarit ja vertailu
Lasten ja nuorten oppimisen, kasvun ja kehityksen edistäminen ja tukeminen	Oppimisen rohkaiseva tukeminen ja kouluun kiinnittyminen	Rehtori, opetus- ja muu henkilöstö	Opiskeluhuollon Mitä kuuluu -kyselyt ja huoltajakyselyt
	erityisopetus ja koulunkäynnin ohjaus opiskeluhoito- ja koulunuorisotyö varhainen tuki ja ennalta ehkäisy oppilaiden kohtaaminen vanhempien tapaamiset henkilökunnan koulutus seudullisen poissaolomallin toteuttaminen	Opiskeluhoitoryhmä	Oppilaskunnan ja ruokahuollon kyselyt Poissaolomäärien seuraaminen
		Koulunuorisotyöntekijä	
		Oppilaskunta	Kouluterveyskyselyt
		Vanhempaintoimikunta	Hyvinvointi-, tunne- ja vuorovaikutustuntien toteutuminen
	Syrjäytymisen ja kiusaamisen ehkäisy	Koulunuorisotyöntekijä	Kiva Koulu -kysely
	Kiva koulu -ohjelma versotoiminta oppilaskuntatoiminta koulun nuorisotyö kerhotoiminta iltapäivätoiminta hyvinvointi-, tunne- ja vuorovaikutustunnit	Kiva Koulu -vastaava	Kouluterveyskyselyt
		Oppilaskuntavastaava	Harrastuskyselyt
		Opiskeluhoitoryhmä	Hyvinvointi-, tunne- ja vuorovaikutustuntien toteutuminen
	Monikulttuurisuuden ja suvaitsevaisuuden edistäminen	Koko henkilökunta	Oppilaille järjestettävien tapahtumien määrä
	suvaitsevaisuus- kasvatus kotikansainvälisyys kulttuurikasvatus		
Lasten ja nuorten osallisuuden edistäminen oppilaskuntatoiminta kerhotoiminta versotoiminta välkkäritoiminta		Oppilaskuntavastaava, oppilaskunta/ lapsiparlamentti	Oppilaiden osallistuminen yhteistoimintaan, vaikuttamiseen ja erilaisiin tapahtumiin
		Vapaa-aikapääällikkö/ nuorisovaltuusto	Oppilaskunnan ja ruokahuollon kyselyt
		Kerhovastaava Taito- ja taideainevastaava	Harrastuskyselyt
		Koulunuorisotyöntekijä	

Monipuolinen ja laadukas opetus	Opetussuunnitelman ja toimintasuunnitelmien toteuttaminen pätevät opettajat ja ohjaajat pienet opiskeluryhmät monipuolinen opetus- ja valinnaisainetarjonta jatko-opintovalmiuksien turvaaminen/tehostettu oppilaanohjaus etsivä nuorisotyö digitaitojen parantaminen	Rehtori Opetushenkilökunta Johtotiimi Kasvatuksen ja opetuksen digiryhmä Seudullinen verkostoperuskouluhanke	Opetustunnit/ oppilas Koulupudokkaiden määrä Jatko-opintoihin sijoittuminen Perusopetuksen seudullinen arviointi Digitaitokyselyt
Hyvinvoiva ja työhönsä sitoutunut henkilöstö	Työhyvinvoinnin ja osallisuuden parantaminen fyysisten, psyykkisten ja sosiaalisten työolosuhteiden parantaminen kehityskeskustelut täydennyskoulutus ja työnohjaus tyhy-toiminnan monipuolistaminen	Rehtori Johtotiimi Kunnan työhyvinvointiryhmä Koulun hyvinvointitiimi	Henkilöstökyselyt/ työhyvinvointikyselyt Seudullinen arviointi Caf-itsearviointi Tiimien arvioinnit Täydennyskoulutukseen osallistuminen
Kustannustehokas ja vaikuttava palvelutoiminta	Tehtävien hoitaminen tehokkaasti ja taloudellisesti henkilöstö- ja toimintasuunnitelman yhteensovittaminen tilojen joustava ja monipuolinen käyttö opetusryhmien järkevä muodostaminen hanketoiminta kiinteistön järkevä ja monipuolinen käyttö	Rehtori/ toimialajohtaja Kunnan johtoryhmä Johtotiimi	Kustannukset euroa/oppilas Keskimääräinen ryhmäkoko Tilojen käyttöaste koulupäivän aikana ja muu käyttö

TUNNUSLUKUJA

	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TA 2025	TP 2026
Oppilasmäärä 20.9. ka	143	142	145	133	139	139
€/oppilas ilman vammaisopetusta	21 586	22 392				
€/oppilas sisältää vammaisoppilaat	22 714	42 311		–		
Ryhmäkoko (oppilasmäärä 20.9.)	13,0	12,9	13,2	14,8	15,4	15,4

Kustannukset (ilmoitettu tuhat €/opp.) OPH raportilta 20.9. saatavilla edellisen vuoden oppilaan hinta.

2.4 Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalvelut

Perustehtävänä on tuottaa laadukkaita kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalveluita, jotka edistävät asukkaiden kokonaisvaltaista hyvinvointia ja lisäävät yhteisöllisyyttä.

Kulttuuripalvelut

Monipuoliset kulttuuripalvelut, Taidesalonki Talviosta erilaisiin kulttuuritapahtumiin, vahvistavat yhteenkuuluvuuden tunnetta sekä paikallista identiteettiä. Rikas paikallinen kulttuuritoiminta luo edellytyksiä hyvinvoinnin kokemuksellisuudelle lisäten yhteisöllisyyttä ja kunnan veto- ja pitovoimaa. Kulttuuritoimi on mahdollistamassa kulttuurin ja taiteen saavutettavia palveluita laajasti eri ikäryhmille ja on tukemassa eri toimijoita ja tapahtumanjärjestäjiä.

Hartolan kunta on mukana Päijät-Hämeen kuntien yhteisessä lastenkulttuurikeskus Efektin toiminnassa ja tekee yhteistyötä valtakunnallisesti toimivan Konserttikeskuksen kanssa. Hartolan kunta osallistuu myös Päijät-Hämeen liiton koordinoimaan kuntien kulttuuritoiminnan alueelliseen kehittämistehtävään 1.1.2023-31.12.2024. Tavoitteena on edistää kulttuurin ja taiteen yhdenvertaista saatavuutta ja monipuolista käyttöä sekä luoda edellytyksiä ammattimaiselle taiteelliselle työlle ja toiminnalle maakunnassa.

Päijät-Hämeen liiton tukemana toteutetaan TAIKU – Taidetta kuningaskuntaan -hanke 1.9.2023-30.4.2024. Päättävöitteena on tarjota tasavertaisia ja monipuolisia osallistumismahdollisuuksia kulttuuritoimintaan. Hankkeen aikana kehitetään uutta, toiminnallisen, soveltavan taiteen mahdollisuuksia hyödyntävää toimintaa. Erityistä huomiota kiinnitetään heihin, joilla on haasteita päästä kulttuurin ja taiteen äärelle. Pääkohderyhmänä ovat ikäihmiset.

Strategiset tavoitteet vuosille 2024–2026			
Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutahot ja resurssit	Arviointimittarit ja vertailu
Kulttuurin ja taiteen avulla luodaan asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä paikallista ja alueellista elinvoimaa.	Kulttuurin ja taiteen yhdenvertaisen saatavuuden edistäminen. Tarjotaan monipuolisia sisältöjä ja toimintaa kaikenikäisille. Luodaan edellytyksiä taiteen ja kulttuurin tekemiselle ja kokemiselle. Luodaan edellytyksiä ammattimaiselle taiteelliselle työlle ja toiminnalle. Yhtenäiskoululla ja varhaiskasvatuksessa toteutetaan kulttuurikasvatussuunnitelman tavoitteita.	Vapaa-aikapääällikkö ja henkilöstö Kuntien kulttuuritoiminnan alueellinen kehittämistehtävä Efektitoiminta Hanketoiminta	Osallistujapalautteet Taitelijapalaute Laadullinen arvio Kulttuurikasvatussuunnitelman toteutumien

Liikuntapalvelut

Liikuntapalveluissa luodaan edellytyksiä liikkumiselle järjestämällä palveluja ja tarjoamalla tukea elämäntapojen eri vaiheissa tapahtuvalle fyysiselle aktiivisuudelle, jonka tavoitteena on terveyden ja toimintakyvyn ylläpitäminen ja parantaminen. Liikuntapalvelut tukevat kansalaistoimintaa sekä ovat tekemässä yhteistyötä eri toimialojen kanssa liikuntapaikkojen kehittämisessä ja rakentamisessa. Toiminnan kannalta tärkeässä roolissa on paikallinen, kuntien välinen ja alueellinen yhteistyö.

Suunnitelmissa on jatkaa vuoden 2022 aikana aloitettua Hartolan ja Sysmän kuntien välistä yhteistyötä. Hartolan kunnan koordinoiman hankkeen jatkolle haetaan AVI:lta valtionavustusta ja positiivisen rahoituspäätöksen turvin olisi mahdollista tarjota kunnissa laadukkaita liikunnan ohjaus- ja neuvontapalveluja myös jatkossa.

Strategiset tavoitteet vuosille 2024–2026			
Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutahot ja resurssit	Arviointimittarit ja vertailu
Kaikenikäisten kuntalaisten liikunta-aktiivisuuden edistäminen	Liikuntaneuvonta ja matalan kynnyksen liikuntaryhmät tukevat liikunnallisten ja terveellisten elämäntapojen omaksumisessa. Liikuntaneuvontaan sujuvampi	Vapaa-aikapääällikkö ja henkilöstö Hanketoiminta	Osallistujapalaute Osallistujamäärät Kuntotestitulokset

*hyte-neuvottelujen painopiste vuodelle 2024-2025	kirjaamiskäytäntö ja asiakasohjaus. Tarjolla on erilaiset liikkujat huomioivaa liikuntatoimintaa. Liikuntapalvelut ovat saavutettavia ja monipuolisia. Turvataan riittävät resurssit ja ammattitaitoinen ohjaus.	Toimialojen ja kuntien välinen yhteistyö	Laadullinen arvio
---	---	---	-------------------

Nuorisopalvelut

Tavoitteena on tarjota laadukkaita ennaltaehkäisevän nuorisotyön toimintamuotoja nuorten yksilölliset tarpeet huomioiden. Nuokun, Nuorten Työpaja Signaalin ja Etsivän Nuorisotyön yhteinen Nuortentalo Nurkka29 mahdollistaa 7–29-vuotiaille suunnatun kasvua ja kehitystä tukevan toiminnan. Nuortentalo on nuorten suvaitsevaisuutta, päihteettömyyttä ja itsenäistymistä tukeva nuorten oma tila.

Yhteistyössä eri toimijoiden kanssa nuorille järjestetään monipuolista toimintaa. Hartolan hallinnoi Aluehallintoviraston erityisavustuksen turvin toteutettavaa kaksivuotista Koulunuorisotyötä Hartolaan ja Sysmään -hanketta.

Harrastamisen Suomen malli -hankkeella puolestaan luodaan lapsille ja nuorille harrastusmahdollisuuksia koulupäivän yhteyteen lukuvuoden 2023–2024 aikana.

Etsivän nuorisotyö -hankkeen pääkohderyhmänä ovat hartolalaiset, alle 29-vuotiaat nuoret, jotka ovat jääneet työelämän ja opintojen ulkopuolelle. Se on tavoitteellista ja toiminnallista tukea, joka pitää sisällään yksilö- ja pienryhmätoiminnan ohjausta, päihdekasvatusta ja arjenhallintataitojen vahvistamista. Etsivän nuorisotyön painopisteenä on ennaltaehkäisevä työ, joka näkyy tiiviinä yhteistyönä esim. Hartolan yhtenäiskoulun ja alueen toisen asteen oppilaitosten kanssa. Etsivä toimii myös Rikosseuraamuslaitoksen apuvalvojana ja on mukana Puolustusvoimien Time Out – Aikalisä! -toiminnassa.

Nuorten työpaja -hankkeessa tarjotaan valmennuspalveluita työttömille tai vailla opiskelupaikkaa jääneille nuorille hartolalaisille. Nuorten Työpaja Signaalissa 16–29-vuotiailla nuorilla on mahdollisuus osallistua ohjattuun ja tuettuun pajatoimintaan: erilaisia työtehtäviä mediapajaympäristössä, nuorisolain mukaista aktivoivaa toimintaa, mahdollisuus osaamistodistuksien suorittamiseen ja peruskouluopintojen sekä lukio-opintojen loppuun saattamiseen yhteistyössä koulutuksen järjestäjän kanssa. Pajatoiminnalla tuetaan avoimille työmarkkinoille työllistymistä ja opiskelupaikan löytymistä ja kehitetään yksilöllisesti nuoren elämänhallintataitoja myös terveellisiin elämäntapoihin tukien. Tavoitteena on syrjäytymisen ehkäiseminen ja arjenhallintataitojen opettelu.

Strategiset tavoitteet vuosille 2024–2026			
Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutahot ja resurssit	Arviointimittarit ja vertailu
Lasten ja nuorten kasvun ja kehityksen tukeminen. Lasten ja nuorten hyvinvointi. *hyte-neuvottelujen painopiste vuodelle 2024-2025	Luodaan edellytyksiä nuorisotyölle ja -toiminnalle järjestämällä nuorille suunnattuja palveluja sekä tukemalla nuorten kansalaistoimintaa. Alle 29-vuotiaiden nuorten arjenhallinnan ja kasvun tukeminen perus- ja erityisnuorisotyössä. Nuorille on tarjolla ennaltaehkäisevää toimintaa, ohjausta ja palveluja lähipalveluna Hartolassa. Nuorten toiminnallinen ja suunnitelmallinen aktivointi.	Vapaa-aikapääällikkö ja henkilöstö Hanketoiminta Seudullinen ja alueellinen yhteistyö: mm. Nuorisotyön aluekoordinaatio-hanke Nuorisolainmukainen monialainen yhteistyöryhmä	Osallistuja- ja kävijäpalautteet Osallistavat kyselyt SOVARI-mittari Nuorten jatkosijoittuminen pajajaksojen jälkeen (PAR-asiakas- ja tilastointijärjestelmä). Sopimusten ja asiakaskäyntien määrä. Nuorisotilastot.fi
Turvataan nuorten osallistumis-, kuulemis- ja vaikuttamismahdollisuudet. kuntalaki (410/2015) 26 § nuorisolaki (1285/2016) 24 § laki hyvinvointialueesta (29.6.2021/611) 32 §	Nuoria kuullaan heitä koskeissa asioissa.	Vapaa-aikapääällikkö: Nuorisovaltuusto Hyvinvointialueen nuorisovaltuusto Rehtori, oppilaskuntavastaava: lapsiparlamentti	Vaikuttajaryhmien toiminta SOVARI-mittari

2.5 Kirjasto

Hartolan kunnankirjasto kuuluu kunnan lakisääteisiin peruspalveluihin ja sen tavoitteena on edistää väestön yhtäläisiä mahdollisuuksia lukuharrastukseen ja sivistykseen.

Kirjasto mahdollistaa kansalaisvalmiuksien kehittämisen ja elinikäisen oppimisen, sekä väestön opastamisen digitaalisten yhteyksien äärelle. Kirjasto tuo iloa kaikenikäisille ihmisille ja on kuntalaisille erittäin tärkeä palvelu.

Hartolassa omatoimikirjaston valikoima on hyvä, sillä koko kirjaston aineisto, varastoaineistoa lukuun ottamatta on omatoimiasiakkaiden käytössä. Lisäksi kirjastossa voi omatoimijalla käyttää asiakaskoneita ja lukea digimuotoisia sanomalehtiä e-press -tietokannasta. Omatoimikirjastoon pääsee kirjastokortilla ja siihen liitettyllä pin-koodilla, lainausautomaatti toimii samoilla tunnuksilla.

Kirjastoasioita voi hoitaa myös kotoa käsin <https://lastu.finna.fi> sivuston kautta, josta löytyy myös lainattavaa e-aineistoa.

Tavoitteet 2024–2026

Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutahot ja resussit
Kattavat kustannustehokkaat kirjastopalvelut.	Monipuolinen, ajantasainen kokoelma. Päivitetyt kirjastojärjestelmät ja sekä hyvät digi- ja verkkopalvelut.	Koulutettu henkilökunta. KOHA- kirjastojärjestelmä vuonna 2024, Axiell-Auroran tilalle.
Omatoimikirjaston käyttö pitkällä aukioloajoilla ja ilman ikärajoja.	Toimivat omatoimilaitteet, valvontakamerat, kirjastoaineiston selkeä järjestely.	Jatkuvasti päivitettävä omatoimilaitteisto. Henkilökunnalta vaadittava työpanos omatoimikirjaston toimivuuden takaajana.

Arviointimittarit ja perusteet

Kirjastotoimi	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026
Kokonaislainaus	32 885	33 500	33 000	33 000	33 000
- pääkirjasto	18 240	18 000			
- omatoimikirjasto	14 645	15 500			
- kaukolainat (ei laskettu kokonaislainauslukuun)	15	15			
Lainat/asukas	12,5	12,8	13	13	13
Kirjastokäynnit			15 000	15 000	15 000
- pääkirjasto + omatoimikirjasto	14 852	15500			
- omatoimikirjasto	6234	7000			

* Omatoimikirjaston kävijämäärä kertoo kirjastokortilla omatoimikirjastoon kirjautuneiden määrän.
Yhdellä kortilla voi tulla vaikkapa perhe tai pariskunta, vaikka emme sitä suosittele.

* Kävijälaskuri kertoo koko kirjaston vuosittaisen kävijämäärän. Käytämme kävijälaskuria tilastossa mittarina asiakaskäyntien laskennassa.

Seudullinen kirjastoyhteistyö

LASTU-kirjastot siirtyvät KOHA-kirjastojärjestelmään vuoden 2024 aikana. LASTU-kirjastojen käytössä ollut Axiell-Aurora-tietokantaa ei enää kehitetä. KOHA:n käyttökustannukset eivät laskelmien mukaan ole kalliimmat kun Axiell-Aurorassa, lisäksi KOHA on kirjastojen omaan käyttöönsä kehittämä tietokanta, jota kirjastot itse kehittävät. LASTU-alueella jokainen kunta on hankkinut asukaslukuun nähden tarvittavan määrän KOHA:n osakkeita, jonka jälkeen KOHA:aan siirtyminen on mahdollista.

LASTU-alueen kunnissa ja kaupungeissa toimii yhteensä kahdeksan pääkirjastoa sivukirjastoineen, sekä seitsemän kirjastoautoa: Lahdessa (4kpl), Heinolassa, Hollolassa ja Orimattilassa. Omatoimikirjastot ovat käytössä 16 toimipisteessä, joista osa on sivukirjastoja.

2.6 Vapaa sivistystyö (kansalaisopisto ja musiikkikoulu)

Vapaan sivistystyön palvelut ostetaan Itä-Hämeen Opistolta. Itä-Hämeen Opiston kansalaisopisto tarjoaa nuorille ja aikuisille mahdollisuuden kehittävään opiskeluun ja harrastamiseen. Itä-Hämeen Opiston musiikkikoulu tarjoaa taiteen perusopetuksen mukaista musiikin perusopetusta. Itä-Hämeen Opiston musiikkikoulussa on mahdollista suorittaa musiikin perusopetuksen yleinen oppimäärä. Vapaan sivistystyön opetus järjestetään Itä-Hämeen opiston omien tilojen lisäksi kunnan eri kiinteistöissä.

Tunnuslukuja:

Asiakaspalvelujen ostot	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TA 2025	TA 2026
Kansalaisopisto euroa	31727	15622	27 129	45 300	45 300	45 300
Musiikkikoulu euroa	27 686	21925	22 142	33 100	33 100	33 100